

Institut "Jožef Stefan", Jamova cesta 39, Ljubljana

Mogočna narava, 2019

Galerija Instituta "Jožef Stefan"

TOMAŽ VELECHOVSKY

Moji ljudje mojega sveta

Odprtje razstave bo
v ponedeljek, 5. avgusta 2024, ob 18. uri na Jamovi cesti 39 v Ljubljani.

Razstava bo odprta do 5. septembra 2024.

Ohranjanje raznolikosti pred uniformiranostjo

Tomaž Velechovsky, magister gradbeništva, računalniški strokovnjak in programer ter mojster fotografije Fotografske zveze Slovenije, je ljubitelj potovanj in fotografiranja. S fotografijo se ukvarja že od srednje šole – zanj je leta 1977 prejel Puharjevo značko – na razstavi pa se predstavlja s pregledom svojega fotografskega ustvarjanja s popotovanj po svetu zadnjih 20 let. Med številnimi motivi ga na njegovih poteh najbolj navdihujejo ljudje in komunikacija z njimi. Čeprav je ta pogosto bežna, se

Meditacija na gatih Varanasija, 2018

zna z njo tako iskreno in zaupljivo približati ljudem, da se ti na različnih koncih sveta sproščeno odzovejo nanjo in neznanemu popotnemu fotografu dovolijo, da jih portretira. Dostop do njihove odprtosti, pristnosti in globlje medsebojne povezanosti kaže tudi na fotografovo empatijo in spoštovanje, za kateri sam pravi, da ima verjetno ravno pravšnjo mero ene in druge, da lahko s svojimi navdihujočimi modeli vzpostavi vsaj minimalen stik pred oziroma med fotografiranjem. Ob tem pa njegovi portretiranci v pogledih spontano razkrivajo tudi značajske lastnosti in čustvena stanja, saj se na podobno fotografovo komunikacijo kljub vsemu različno čustveno odzovejo. Otroci so pogosto razposajeno naga-

jivi, včasih začudeni ali pa zaradi zatopljenosti v igro do fotografa tudi ravnodušni. Pri ženskah so v ospredju toplina in srčnost, nežna naklonjenost, tudi sramežljiva spogledljivost in pri starejših ženah tudi dokajšnja mera presenečenja, da si nekdo želi fotografirati prav njih. Moški so v glavnem prijateljsko naravnani, čeprav nekateri tudi bolj ali manj skeptični glede portretiranja. V primerjavi z Indijo in Bližnjim vzhodom kaže serija kontrastnih črno-belih portretov domorodcev plemen Arbore, Hamar, Karo in Mursi

iz porečja reke Omo v Etiopiji bistveno večjo izrazno zadržanost. Tomaž Velechovsky jih je fotografiral z odprto zaslonko kamere, ki mu je omogočila jasen izris obrazov pred mehkim, na robovih razostrenim in rahlo zatemnjenim ozadjem ter iskriv odblesk v očeh zaradi naravnega svetlobnega vira, ki osvetljuje njihova srebrnkasto lesketajoča se obličja in polt. Izrazi portretirancev so s tehnično fineso odprte zaslonke dobili poudarjeno osebno prezenco, ohranili notranjo moč in nekakšno magično prisotnost v svoji ponosni drži nosilcev stare afriške temnopolte kulture v novem času.

Zdi se, da so pred portretiranjem neznanci med fotografiranjem postali znanci ali celo prijatelji in da bi se v primeru, če bi se s fotografom ponovno srečali, prepoznali, se prijateljsko povezali in si za medsebojno komunikacijo za-

gotovo vzeli precej več časa kot nekoč. Kako pomembni so Tomažu Velechovskemu ljudje, ki jih je fotografiral, sporoča tudi naslov razstave *Moji ljudje mojega sveta*. Ti so v »zameno« za prijazen in spoštljiv fotografov nagovor, pa čeprav je bil ta kdaj sporočen le z mimiko in kretnjami, dovolili, da jih je portretiral, fotografiral pri obedovanju na ulici, med delom, pripravo hrane, v frizerskem salonu, fitnesu in celo v pripravah na skorajšnje spanje na tleh ... Med žanrskimi prizori bi posebej izpostavila posnetke, ki jih je zagotovo težko ujeti v smislu fotografske enigme – biti pravi trenutek na pravem mestu: indijska jogija, eden v meditaciji, drugi ob prebiranju časopisa, fitnes, kot so si ga zase opremili revnejši

prebivalci centra Mumbaja, srečanje s pogledom – očesom romarke v Varanasiju, pokrite z novim sarijem, ki namerava ravnokar zaspati na trdih tleh ob Gangesu, pa tudi trenutek snidenja zaljubljenega para na Japonskem, ko je dekle ponotranjila poljub svojega drugega in zaprla oči ...

Poleg žanra – prizorov iz vsakodnevnega življenja, ki zajema dobršen del fotografovega opusa, so ljudje – večinoma gre za pare – prisotni tudi v krajini in drugih motivih Tomaža Velechovskega. Ta vsebinski detajl ima tako zanj kot za ikonografijo posnetka poseben pomen. Ne glede na to, da pari ne vedo, da so fotografirani, poleg tega pa so na posnetkih pogosto komaj opazni bodisi zaradi oddaljenosti prostorskega plana, v katerem se nahajajo, bodisi zaradi veličastne razsežnosti narave, ki jih obdaja, vnašajo v ikonografijo posnetka svojevrstno simboliko. Njihova proporcionalno neznatna prisotnost se zdi podobna figuram v romantičnih krajinah, ki zaradi monumentalne narave, ki jih obdaja, delujejo krhko in ogroženo. Pa vendar jih fotograf na svojih posnetkih, njihovi kompozicijski majhnosti navkljub, predstavi kot veličastno, prožno in večno dvojino, ki se zmore in zna zoperstaviti »lomom« časa.

Poleg portretov in žanra je na razstavi zastopana tudi krajina s poudarkom na posnetkih granitne pokrajine fascinantnih kamnitih formacij iz namibijske puščave Namib – Spitzkoppe. V teh fotografijah pridejo ponovno do izraza fotografov občutek in finesa za kompozicijsko kadriranje motiva, za iskanje nenavadnih pogledov in zornih kotov, za združevanje slikovitosti (tudi barvne) atmosferskih danosti z grafičnimi strukturami, teksturami in zrnatostjo granita.

V četrtem sklopu fotografij, ki so nastale v dveh indijskih Jantar Mantarjih, v Jaipurju in New Delhiju, gre za posnetke z območja pod Unescovo dediščino, kjer je bilo v prvi polovici 18. stoletja zgrajenih približno 20 glavnih fiksnih instrumentov, ki so zasnovani za opazovanje astronomskih položajev s prostim očesom. Med njimi je tudi največja kamnita sončna ura na svetu, ki

meri čas do 2 sekundi natančno. Na razstavi niso predstavljeni dokumentarni posnetki, ampak le tisti, ki imajo dodano in umeetniško vrednost, poleg tega pa je vanje vkorporiran tudi fotografov slog, kar med drugim pomeni, da so na večini posnetkov prisotni tudi ljudje oziroma njihove sence, ki so subtilno umeščeni v kompozicijo tako, da jo ikonografsko nadgrajujejo in razpirajo. Med fotografijami bomo na eni izmed njih opazili tudi oddaljen par, ki s svojo komaj opazno prisotnostjo opozarja na že prej omenjeno simboliko. V slikoviti »pokrajini zgradb« Jantar Mantarjev,

Pogled skozi odprta vrata, 2018

številnih prostorskih planov in slikovitih perspektiv, različnih intenzitet svetlobe in sence, niansirane v finesah osvetljenosti in zatemnjenosti, igrivih grafizmih in kompozicijskih rezih ... se odločitve Tomaža Velechovskega, kdaj pritisniti na sprožilec fotoaparata, kot vedno dogajajo fokusirano, hipno, z občutkom, gotovostjo in z vizijo, tudi tisto, za katero pravi, da s svojimi posnetki prispeva drobce k ohranitvi prizorov in podob za takrat, ko bo naša »civilizacija« vse prekrila s stereotipi po naši podobi.

Nuša Podgornik

Polkrogelna sončna ura, 2018

Tomaž Velechovsky (1959) je diplomiral na fakulteti za gradbeništvo in geodezijo v Ljubljani leta 1983 ter se istega leta zaposlil na Zavodu za raziskavo materiala in konstrukcij, kjer je vodil Računalniški center in Laboratorij za konstrukcije. Leta 1990 je končal podiplomski študij s področja potresnega inženirstva in prejel akademski naziv magister gradbeništva. V letu 1992 se je posvetil delu v zasebnih podjetjih s področja informacijske tehnologije kot direktor in solastnik ter opravil mednarodna certificiranja za delo na področju serverskih operacijskih sistemov in prilagajanje ERP rešitev Navision.

Fotografsko znanje in izkušnje je pridobil pri fotografih Arneju Hodaliču in Iztoku Bončini ter na mojstrskih delavnicah pri Philipu Blenkinsopu in Brendi Kennealy. Od leta 2010

do 2019 je bil član Društva fotografov SVIT, zdaj pa je član Društva popotnih fotografov in fotoreporterjev ter Fotokluba Ljubljana, katerega predsednik je od leta 2023.

Leta 2016 je prejel razstavljalški naziv mojster fotografije Fotografske zveze Slovenije. Mednarodna fotografska zveza FIAP mu je podelila naziv Excellence FIAP/silver. Pripravil je šest samostojnih razstav, med drugimi tudi v Fotogradu Negova (1918) in Galeriji Šolt (2022) ter sodeloval na več kot 150 skupinskih razstavah, kjer je prejel 20 nagrad.

telefon: 041 632 035

e-naslov: tomaz@shift.si

spletna stran: www.velechovsky.si

Urednik in oblikovalec: mag. Marjan Verč; lektorica: Špela Komac